

**LESMAF VOOR LEERKRACHTEN
KLEUTER- EN LAGER ONDERWIJS**

ter ondersteuning van een geleid museumbezoek

GELUKS VOGELS

INTRO

GELUKSVOGELS GEZOCHT

Hang de klas niet meteen vol smileys of ballonnen als je het over geluk gaat hebben. Geluk is veel meer dan dat. We wensen jou, je team, de kinderen, de school en de ouders een fijne en duurzame ervaring door samen te werken aan geluk. Niet één dag maar een gelukkig schooljaar lang.

‘Geluk valt niet uit de lucht. Het is dan ook een levenshouding: op een optimistische manier in het leven staan, je goed in je vel voelen, jezelf doelen stellen en die realiseren, zin zoeken in het leven, veerkracht opbouwen, samenleven met anderen en de juiste keuzes maken. Je levensomstandigheden bepalen maar een relatief klein stuk van je geluk. Een positieve houding en de manier waarop je naar de wereld kijkt zijn veel doorslaggevend. Dat krijg je gedeeltelijk mee van je ouders en andere mensen om je heen, door voorbeeldgedrag en opvoeding. We kunnen allemaal leren een beetje opener, optimistischer en gelukkiger te zijn.’

Leo Bormans (*Geluk voor kinderen*, 2014)

Drie jaar lang staat M – Museum Leuven in het teken van geluk bij kinderen. De rondleiding **Geluksvogels** dompelt je klas onder in de wereld van kunst en emoties. Je kijkt, doet en filosofeert. We vertrekken van het boek *Geluk voor kinderen* en het ervaringsspel *Geluksvogels*, beide van Leo Bormans. Zo bouwen we samen met jou en je leerlingen aan geluk.

Met de rondleiding *Geluksvogels* willen we een ontdekkingsreis aangaan door open te spreken en te communiceren rond gevoelens en verlangens. Dit kan via kunst, spel, tekenen, filosoferen, theater, luisteren naar verhalen en vertellen. We zetten de kinderen aan om met hun gevoelens en verlangens naar buiten te komen. Het sterkt hun vermogen tot zelfbewustzijn, hun reflectieve vaardigheden en zelfvertrouwen, maar ook hun respect en empathie voor anderen.

Kunst wakkert creativiteit en speelsheid aan, stelt in vraag, daagt uit, opent de blik. Kunstenaars gebruiken beeldtaal om iets te vertellen. Ze zetten hun ideeën, opvattingen en gevoelens om in beeldend werk. Het kijken naar kunst heeft ook te maken met gevoelens. Het kunstwerk roept een gevoel op bij de toeschouwer. Dit kan het gevoel van de kunstenaar zijn, of juist niet. Door samen naar kunst te kijken, leren kinderen om hun eigen gevoelens en gedachten te uiten, maar ook dat deze voor iedereen verschillend kunnen zijn. Kunst helpt bij het aanvoelen, herkennen, benoemen en erkennen van gevoelens, bij zichzelf en anderen. Zo vergroten kinderen hun sociale en emotionele competentie en leren ze omgaan met zichzelf en de anderen.

Kleine positieve interventies zoals een geluksweek en een bezoek aan het museum hebben een belangrijk en duurzaam effect. Zeker als alle deelnemers het gevoel hebben dat ze niet ‘moeten’ maar ‘mogen’ en ‘kunnen’. Als iedereen een keuze kan maken uit een brede waaier van activiteiten. Dat toont het grote geluksonderzoek aan dat de KU Leuven uitvoerde bij 7000 Vlamingen (lees daarover *Veel Geluk. Hoe we ons geluk en dat van anderen kunnen versterken*).

Geef ook voldoende ruimte voor wie zich niet goed voelt. Geluk is geen happy-happy-verhaal vol ballonnen en smileys. Het is niet alle dagen een feest. Soms voelen we ons niet goed. En dat is prima. Er moet plaats zijn voor twijfel, angst, pech, pijn, verdriet ... We kunnen niemand verplichten om zomaar elke dag blij-blij-blij te zijn. Geluk is veel meer dan dat. Dat tonen de geluksvogels net aan. Zorg ervoor dat iedereen zich goed voelt. Elke mens verschilt. Wat leuk is voor de ene (zingen, een podium ...) is dat misschien helemaal niet voor de andere. Geef iedereen de ruimte.

Gelukkige kinderen kunnen er maar zijn dankzij gelukkige leraren in gelukkige scholen. Het is daarom belangrijk dat leraren zich ook goed in hun vel voelen op school. Kunnen alle kinderen en collega's positief antwoorden op deze vier stellingen?

1. Ik mag zijn wie ik ben. (Men heeft respect voor mij en voor de diversiteit op school.)
2. Ik mag worden wie ik wil worden. (Ik word gestimuleerd om te groeien en bij te leren.)
3. Ik mag samenwerken met anderen. (Ik word gestimuleerd om in groepen te werken en te bouwen aan een participatieve school op elk niveau.)
4. Ik draag bij tot een groter en zinvol geheel. (Ik voel me verbonden met de anderen. Ik sta achter de visie en missie van de school, niet alleen achter het reglement.)

Organiseer zo mogelijk activiteiten op school om het welbevinden van alle collega's te verbeteren. Daarvoor vind je misschien inspiratie in de *Gelukskalender* (elke dag een citaat en een doe-opdracht) of in het spel *De Schatkist vol Geluk* (elke week een gemakkelijke of een moeilijke opdracht). Beide publicaties zijn van Leo Bormans en sluiten mooi aan bij de opdrachten voor de kinderen.

INSPIRERENDE DOE- EN DENKOPDRACHTEN

Hieronder vind je enkele prikkels om *Geluksvogels* in de klas te brengen. Het zijn opdrachten die aanzetten tot actie, reactie, creatie, reflectie. Centraal staan geluk en het gevoel van blijheid.

Kies opdrachten die aansluiten bij de belangstelling van je groep en pas de opdrachten aan aan het niveau van de klas.

Maak op het einde van elke activiteit steeds tijd voor reflectie en synthese. Dit kan door een gesprekje met vragen als: Wat hebben we gedaan en ontdekt? Hoe voelde je je? Wat vond je fijn en waarom? Wat vond je minder en vertel waarom. Het kan ook op een muzische manier (via tekeningen, drama-moment, muziek, dans, ...).

Sluit zo mogelijk af met een doeding. Wat ga je concreet met het inzicht doen? Als individu, als klas, als groep, als leraar, als school ... Reflectie is de aanzet tot actie.

— SFEER SCHEPPEN & OPWARMEN —

Warm de kinderen in de klas al op over het thema ‘Geluksvogels’, ‘gevoelens’ en ‘kunst’.

1. KLASINKLEDING

Bouw een nest in de onthaalhoek, hang vogelhuisjes op, laat geluidsopnames horen van verschillende vogels, maak slingers met veren, hang elke dag een andere positieve spreuk op, begin de dag met een gelukslied en/of een geluksdans, sluit de dag ook zo af, laat een geluksvogel in de klas wonen gedurende het project, hang het woord ‘geluk’ op in verschillende talen, hang de verschillende geluksvogels uit het boek op. Je kan ook 10 vogelhuisjes ophangen in de klas en elke dag een andere vogel uit het huisje laten komen. Elke vogel staat voor een pijler van geluk. Elke vogel zingt zijn lied en elke vogel heeft zijn verhaal (zie in het boek *Geluk voor kinderen*).

2. MUZIEK

Muziek gaat recht naar het hart, wekt gevoelens op en brengt een bepaalde lichamelijke reactie teweeg.

Je kan kiezen voor 1 muziekstuk of liedje of een montage van verschillende liedjes, muziekstukken en geluiden.

INSPIRATIE

- Liedjes: *Ik ben vandaag zo vrolijk* Herman van Veen, *Happy* van Pharrell Williams
- Muziekstukken: fragment uit ‘de lente’ uit de *Vier jaargetijden* van Vivaldi; *Hallelujah* uit *Messiah* van Händel
- Geluiden: gelach, gejuich, melodie van een ijskar, applaus, gekraai van een baby

Beluister samen de muziek en laat de kinderen vertellen welk gevoel het oproept en hoe ze er zich bij voelen. Geef ook aan hoe je de muziek zelf aanvoelt. Liedjes geven vaak de aanleiding om spontaan te vertellen over situaties waarin ze zelf blij geweest zijn.

EXTRA

Je kan hieraan een **musicbeeractiviteit** koppelen. De kinderen kunnen na de impressies die ze hebben opgedaan ook zelf hun blijde gevoelsmuziek musiceren.

Beluister niet enkel de muziek, maar laat de kinderen ook **bewegen** op muziek: huppelen, springen, draaien, klappen in handen, zwaaien met handen, schudden met de billen, samen dansen.

Je kan ook filmpjes maken van deze musicbeer- en dansactiviteiten. Die filmpjes kunnen dan later in de klas getoond worden als sfeerschepping of als startpunt om verder te werken rond geluk.

3. GELUKSDOOS IN DE KLAS

Zet een mysterieuze koffer, een vrolijke doos of het vogelhuisje van een geluksvogel in de klas. In de koffer/de doos/ het huisje zitten allerlei spulletjes. Laat de kinderen de voorwerpen eruit halen en erbij associëren. Waarom horen ze bij elkaar? Waarom zitten ze samen in de koffer? Wat kan je ermee doen? Hoe voel je je als je de doos opent? Laat ieder kind er iets uitnemen en over vertellen.

INSPIRATIE VOOR IN DE DOOS

Gelukspopjes, een verhaal, een gedicht of een spreuk over geluk, het boek *Geluk voor kinderen* van Leo Bormans, slingers, ballonnen, veertjes, klavertje vier, ster, afbeelding van kunstwerken zoals bijvoorbeeld *Kindervreugde* van François Reynaud (in collectie van M – Museum Leuven), bloemen, foto's van mensen die gelukkig zijn, lachen, knuffelen.

Heeft iedereen er hetzelfde gevoel bij? Wat kan er nog meer in de doos? Laat de doos mee groeien met ideeën van de kinderen.

4. VERHALEN & GEDICHTEN

Verhalen, gedichten en prentenboeken bekijken. Daarom werken ze uitstekend om gevoelens aan te brengen. Kies gevoelens en verhalen die de kinderen goed kunnen vatten. Het verhaal kan dan de aanleiding zijn om ook over eigen ervaringen te spreken.

INSPIRATIE

Lees het verhaal voor van Mingo uit het boek *Geluk voor kinderen* van Leo Bormans. Dit is een verhaal waarin verschillende emoties aan bod komen. De tips, opdrachten en weetjes geven handvatten om het verhaal over de gevoelens bang, boos en blij te bespreken.

Je kan het verhaal voorlezen, door een flamingopop laten vertellen, in een toneelstukje vertellen en uitbeelden.

Besteed ook aandacht aan de illustraties. Ze lenen zich zeker voor een gesprek over emoties en hoe die met lichaamshouding en gelaatsuitdrukking worden getoond. Kunnen de kinderen de lichaamshouding en gelaatsuitdrukking van Mingo imiteren?

Als bijlage vind je een lijst met kinderboeken over gevoelens en geluk.

EXTRA

Druk met heel je lichaam uit hoe je je voelt.

INSPIRATIE

- Bang: beven, klein maken, trillen van angst, je hart klopt snel, je kan niet spreken, je mond wordt droog, je wordt bleek
- Blij: vlinders in je buik, zin om te dansen, juichen, bewegen, je voelt je opgewonden
- Verdrietig: krop in je keel, je voelt je misselijk, weinig bewegen, klein maken, snikken, huilen
- Boos: opgewonden, je wil energie kwijt, je bloed kookt, je wordt rood of wit

5. ER LANDT EEN GELUKSVOGEL IN DE KLAS

Werk met een geluksvogel in de vorm van een **handpop** die een tijdje in de klas komt wonen. Je kan dit opbouwen. Op een ochtend liggen er enkele takjes in de klas. Elke dag komen er wat takjes bij en stilaan vormen ze een nest. Na enkele dagen is het nest af en zit er een geluksvogel in. Kinderen die gesloten zijn of moeilijk tot rechtstreekse communicatie komen, komen met behulp van een pop soms toch los. De pop kan dienen als een kanaal waarlangs de kinderen hun gevoelens kunnen uiten en verkennen. Laat de geluksvogel zijn verhaal vertellen (inspiratie kan je halen uit het boek *Geluk voor kinderen* van Leo Bormans) en zo een aanleiding geven om te spreken over geluk en over het bezoek aan M waar nog meer geluksvogels wonen.

VARIATIE: SCHIMMENSPEL MET GELUKSVOGELS

Je kan de kinderen ook betoveren door een schimmenspel met de 10 geluksvogels. Zet 'De dans van de vogels' van Rimsky-Korsakov op en laat de schimmen van de geluksvogels dansen achter het doek. Je kan ook enkele kinderen aanduiden die dansen met de schimmen achter het doek.

6. STELLINGENSPEL OVER DE PIJLERS VAN GELUK

Een stellingenspel nodigt uit tot actief nadenken, tot een eigen standpunt innemen en dit ook te beargumenteren. Verdeel de klas in 2 delen: een akkoord en een niet-akkoord kant. Zo laat je de kinderen ook fysiek een standpunt innemen. Laat de groepen afwisselend aan het woord en zorg ervoor dat ze mekaar proberen te overtuigen om naar hun kant van de ruimte over te stappen.

Je kan de stelling telkens uit een ei laten komen. De eieren zijn afkomstig van de verschillende vogels uit het boek *Geluksvogels*. Je kan het stellingenspel spelen met de 10 pijlers of er vooraf enkele selecteren. Neem na het stellingenspel ook de tijd om algemeen te reflecteren. Welke van de besproken stellingen spreekt het meest aan? Kies er dan 1 of 2 uit en lees het verhaal dat erbij hoort voor. De tips, opdrachten en weetjes geven handvatten om het verhaal verder te bespreken.

STELLINGEN

- 1 *Gelukkige mensen durven te dromen en maken stap voor stap hun dromen waar.*
(vogel SPORO en de pijler DOELEN)

- 2 *Mensen die een goede band met anderen hebben, zijn gelukkiger.*
(vogel KAKETOE en de pijler RELATIES)

- 3 *Mensen met een open houding en oog voor het grotere geheel zijn gelukkiger.*
(vogel ALBA en de pijler OPENHEID & ZINGEVING)

- 4 *Mensen die hun omgeving goed observeren en waarderen, zijn gelukkiger.*
(vogel KAGOE en de pijler OPMERKEN & WAARDEREN)

- 5 *Mensen die blij zijn met wie ze zijn, zijn gelukkiger.*
(vogel DIPPER en de pijler MEZELF ZIJN)

- 6 *Mensen die iets voor anderen doen, zijn gelukkiger.*
(vogel HOKKO en de pijler GEVEN)

- 7 *Mensen die hun gevoelens kunnen uiten en een positieve houding aannemen, zijn gelukkiger.*
(vogel MINGO en de pijler EMOTIES)

- 8 *Gezonde mensen zijn gelukkiger.*
(vogel NANDOE en de pijler LICHAAM GEZOND)

- 9 *Mensen die nieuwsgierig zijn, graag leren en nieuwe dingen uitproberen, zijn gelukkiger.*
(vogel KEA en de pijler UITPROBEREN)

- 10 *Moedige en veerkrachtige mensen zijn gelukkiger.*
(vogel BRANTA en de pijler KRACHT)

7. (GELUKS)DAGBOEK

Houd individueel of met de hele klas een (geluks)dagboek bij. Hierin kunnen de kinderen hun ervaringen, dromen, gedachten kwijt in de vorm van teksten, tekeningen, collages, foto's. Je kan dit dagboek ook verder laten groeien na het museumbezoek. Als je een klassikaal geluksdagboek maakt, kan je dit boek als het klaar is, inscannen en doormailen naar alle kinderen. Let erop dat iedereen heeft kunnen bijdragen aan het dagboek.

8. GELUKSVOGELS IN HET MUSEUM

Vertel dat je in M – Museum Leuven samen op zoek gaat naar geluk en geluksvogels. Bespreek het komende museumbezoek. Wat is een museum, wie is er al eens naar een museum geweest, wat kan je er doen, wat kan je er zien? Bekijk samen met de kinderen de website van M (www.mleuven.be). Zo kunnen de kinderen al een beetje proeven van het museum.

In het museum staan kunstwerken. Zouden kunstwerken mensen gelukkig kunnen maken? Waarom wel/niet? Hoe doen ze dat? Kunnen mensen kunstwerken gelukkig maken? Hoe wel/niet? Zouden er ook geluksvogels in het museum wonen? Waarom wel/niet?

— NAVERWERKING IN DE KLAS —

Een bezoek aan M is een belevenis die stof biedt om nog lang op verder te werken in de klas. Hieronder vind je enkele tips om verder te gaan met de opgedane indrukken na een museumbezoek.

1. GEDACHTEN LATEN RONDFLADDEREN

KRINGGESPEK

Laat na het bezoek de kinderen kort vertellen over hoe ze het hebben ervaren. Als je foto's hebt genomen in het museum, kan je deze erbij nemen om de herinnering terug op te roepen. Wat hebben wij gedaan in het museum? Wat hebben wij gezien? Wat vond je fijn? Wat zal je niet vergeten? Wat heb je bijgeleerd? Hoe voelde je tijdens het museumbezoek? Hebben de kunstwerken je bepaalde gevoelens gegeven? Vond je je eigen gevoelens terug in de kunstwerken? Welk kunstwerk maakte jou heel blij?

Dit kan ook op een actieve manier! Bv. 'Maak je heel groot als je het museumbezoek leuk vond en klein als je het niet leuk vond.' 'Beeld het kunstwerk uit dat je het leukst vond.' 'Maak een raadsel over het kunstwerk dat je het fijnst vond.'

Deel de ervaringen van de kinderen met de ouders. Betrek hen zoveel mogelijk bij het thema en het gebeuren: school en thuis kunnen elkaar zo versterken in welbevinden en geluk van kinderen.

FILOSOFISCH GESPREK OVER GELUK

Tijdens een filosofisch gesprek wordt er in groep nagedacht over een onderwerp. Telkens wanneer iemand een idee uit, wordt die persoon uitgenodigd tot het geven van redenen voor zijn of haar uitspraak. De vragen 'waarom', 'kun je een voorbeeld geven', 'kan iemand uitleggen', 'wie vindt dat', 'wat kun je daaruit afleiden' worden vaak gesteld.

Niet de waarheid, maar het denkproces is het einddoel, er is geen juist of fout antwoord, enkel meningsverschillen. Het feit dat naar hun mening wordt geluisterd, geeft zelfvertrouwen aan de kinderen.

Als inleiding van een filosofisch gesprek kan een verhaal dienen, een kunstwerk, een voorwerp, een lied. Vragen die aan bod kunnen komen om over geluk te filosoferen zijn: *Wat betekent het woord geluksvogel voor jou? Wat betekent een warm nest voor jou? Wat maakt je gelukkig? Wanneer ben je gelukkig? Hoe voelt het om gelukkig te zijn? Kun je ook gelukkig zijn door iets niet te krijgen? Hoe ziet een wereld zonder geluk er volgens jou uit? Kun je geluk zelf maken? Kun je in je eentje gelukkig zijn? Is gelukkig zijn een gevoel dat*

je plots kunt krijgen? Is gelukkig zijn iets dat je kunt worden? Kun je leren om gelukkig te worden? Is er een verschil tussen gelukkig zijn en je gelukkig voelen? Kan iedereen gelukkig worden? Moet iedereen gelukkig worden? Als je gelukkig bent, kun je dan nog gelukkiger worden? Wat staat er in de weg om gelukkig te kunnen worden? Als iedereen in de wereld gelukkig was, zou je dan nog weten wat geluk is? Is gelukkig zijn, hetzelfde als blij zijn? Wat is het verschil tussen gelukkig zijn en geluk hebben? Kun je geluk aan iemand geven? Kan een ding jou geluk brengen? Is geluk iets waar je naartoe kan werken? Als je veel speelgoed hebt, ben je dan gelukkig? Als je veel vriendjes hebt, ben je dan gelukkig? Als je erg moet lachen, ben je dan gelukkig? Is geluk er zomaar of moet je er wat voor doen? Kun je gelukkig zijn als je geen speelgoed hebt? Kun je gelukkig zijn als je niets te eten hebt? Kun je tegelijk gelukkig en verdrietig zijn? Kan kunst je gelukkig maken? Moet kunst je gelukkig maken?

EXTRA

Je kan de ideeën over geluk tijdens het gesprek verwerken in een webschema. Dit webschema kan verder groeien in de periode dat je rond geluk werkt.

2. ZELF EEN MUSEUMSTUK MAKEN

M – Museum Leuven nodigt iedereen uit om een tekening, schilderij, foto, strip, verhaal, collage, voel- of geurplaat te maken die zijn of haar impressies van de rondleiding *Geluksvogels* weergeeft. Een online fotoboek zal de resultaten bundelen. De werkjes van de strafte geluksvogels krijgen later een plek in het museum.

Je kan in de klas verschillende hoeken maken. Bijvoorbeeld een hoek met ongestructureerd constructiemateriaal voor de beeldhouwers of architecten. Een hoek met teken- en schildermateriaal voor de schilders en tekenaars. Een dramahoek met verkleedkleden, fototoestel/videocamera. Een hoek met alledaagse voorwerpen en knutselmateriaal voor de designers of uitvinders. Een hoek met schrijfmateriaal, computer, stripsjablonen om een verhaal te schrijven en te illustreren.

Toon alle hoeken en vertel de kinderen wat ze allemaal kunnen doen met het materiaal. Geef hen voldoende inspiratie.

Laat ieder een hoekje kiezen en geef hen de opdracht om een kunstwerk te maken. Het kunstwerk vertelt iets over geluk, over de indrukken die ze hebben opgedaan tijdens het museumbezoek. Laat hen eerst bedenken wat ze willen maken en hoe het er moet uit zien. Als de creaties klaar zijn, laat de kinderen dan vertellen over hun kunstwerk en ook luisteren en kijken naar elkaars creaties.

3. GELUKS MOOD BOARD

Maak samen of individueel een gevoelscollage rond 'geluk'. Welke kleuren, afbeeldingen, foto's, vormen, woorden drukken geluk uit? Breng ze samen in een mood board. Geef het een centrale plek in de klas.

Je kan bv een eigen geluksboom (een grote tak is al mooi) in de klas plaatsen en daar de geluksmomenten in laten hangen.

4. HIP HIP HOERA ... EEN GELUKSFEEST

Doe eerst samen een brainstorm over wat aanwezig moet zijn op het geluksfeest in de klas (voorbeeld: muziek, foto's van het bezoek aan M-Museum Leuven, een podium, eten, feestkleren, slingers, een gelukslied, een geluksdans, geschenkjes, moppen, ...)

Iedereen op het feest noemt, toont drie dingen die hem/haar gelukkig maken.

5. GELUKSVOGELVERGADERING

Organiseer een geluksvogelvergadering over wat jullie samen willen veranderen in de klas. Dat kan gaan over inrichting, gewoontes, hoe je met elkaar omgaat, klasregels, een nieuwe feestdag die je wilt invoeren, ...

6. GELUK GEVEN

Geef geluk aan iemand. Dit kan je op verschillende manieren doen: maak een gelukspopje, geef een geluksmassage, maak een gelukswens of geluksbrief, maak een gelukskunstwerk, bak gelukskoekjes met een spreuk in, ...

7. KIJK IN JE EIGEN GELUKSSPIEGEL

Op het einde van het geluksavontuur is het belangrijk om even terug- en vooruit te blikken. Wat hebben we allemaal gedaan? Wat zal je niet vergeten? Wat was waardevol? Hoe gaan we verder? Je kan letterlijk een spiegel laten rondgaan. Wie de spiegel vast heeft, vertelt iets over zijn/haar ervaringen, indrukken. Laat ieder ook vertellen of hij/zij zichzelf ziet als een geluksvogel en waarom wel/niet.

Je kan deze terug- en vooruitblik ook doen in de vorm van een interview. Met een tablet kan je gemakkelijk een interview maken. Verdeel de rollen van interviewer, cameraman en geïnterviewde. Als alle interviews zijn afgenomen, bekijk ze dan samen.

— BRONNEN —

- Anthone, R. & Moors, S. (2002). Van Boeken ga je denken, Filosoferen met kinderen aan de hand van jeugdliteratuur. Leuven: Acco.
- Bormans, L. (2014). Geluk voor kinderen. Tielt: Lannoo.
- Bormans, L (2010) Geluk. The World Book of Happiness. Tielt: Lannoo
- Bormans, L; Luyten P; e.a. (2014) Veel Geluk. Tielt: Lannoo
- Kog, M.; Moons, J.; Depondt, L. (1994). Een doos vol gevoelens. Leuven: CEGO.

1. Manifest voor het basisonderwijs: 'Sleutels tot geluk'.

**MANIFEST
VOOR BASISONDERWIJS**

Sleutels tot geluk

— 1 —
Geloof in jezelf.

— 2 —
Werk met volle goesting en passie.

— 3 —
Zoek samen naar het groter geheel. Samen staan we sterk:
de school, de leerkrachten, de kinderen en het museum.

— 4 —
Ontdek, leer en apprecieer. Kijk buiten je klas.
Ontdek de ander, kunst en de wereld.

— 5 —
Durf te dromen! Verrijk je leven met fantasie en verbeelding.

— 6 —
Deel je geluk met anderen en bouw zo aan een warm nest voor iedereen.
Maak van onderwijs, W-onderwijs.

— 7 —
Snoeien om te groeien. Zorg voor minder ballast voor leerkracht
en leerling en voor meer ruimte en tijd voor de essentie.

— 8 —
Zoek naar het vuur in elk van ons en zorg voor zuurstof.
Dankzij zuurstof groeien kleine brandhaarden uit tot een stevige bosbrand.

— 9 —
Blijf nieuwsgierig, experimenteer en leer bij.

— 10 —
Wees moedig en veerkrachtig.
Zet door, ook als het even moeilijk gaat.

11-05-15

2. 10 geluksvogels uit Bormans, L. (2014). *Geluk voor kinderen*. Tielt: Lannoo

- 1** Vogel SPORO en de pijler DOELEN = richting geven, doelen stellen en die stap voor stap realiseren.
Gelukkige mensen durven te dromen en maken stap voor stap hun dromen waar. 'Ik ga een nest bouwen!'
- 2** Vogel KAKETOE en de pijler RELATIES = jezelf verbinden met andere mensen.
*Mensen die een goede band met anderen hebben, zijn gelukkiger.
'Ik ben graag bij andere mensen'*
- 3** Vogel ALBA en de pijler OPENHEID & ZINGEVING = openstaan en op zoek gaan naar het grotere geheel.
*Mensen met een open houding en oog voor het grotere geheel zijn gelukkiger.
'Wie zijn ogen openhoudt, vindt altijd wel een gouden wolk.'*
- 4** Vogel KAGOE en de pijler OPMERKEN & WAARDEREN = de wereld om ons heen zien en appreciëren.
*Mensen die hun omgeving goed observeren en waarderen, zijn gelukkiger.
'Goed kijken en stilstaan.'*
- 5** Vogel DIPPER en de pijler MEZELF ZIJN = jezelf aanvaarden en je goed in je vel voelen.
*Mensen die blij zijn met wie ze zijn, zijn gelukkiger.
'Ik ben blij dat ik Dipper ben!'*
- 6** Vogel HOKKO en de pijler GEVEN = delen en iets doen voor andere mensen.
*Mensen die iets voor anderen doen, zijn gelukkiger.
'Ik wil niet alles voor mezelf.'*
- 7** Vogel MINGO en de pijler EMOTIES = je gevoelens uiten en een positieve houding aannemen.
*Mensen die hun gevoelens kunnen uiten en een positieve houding aannemen, zijn gelukkiger.
'Heb je gezien hoe ik kan veranderen.'*
- 8** Vogel NANDOE en de pijler LICHAAM GEZOND = goed voor je lichaam zorgen, bewegen en gezond eten.
*Gezonde mensen zijn gelukkiger.
'Rennen, klimmen en springen.'*
- 9** Vogel KEA en de pijler UITPROBEREN = nieuwsgierig en leergierig blijven, groeien en bijleren.
*Mensen die nieuwsgierig zijn, graag leren en nieuwe dingen uitproberen, zijn gelukkiger.
'Dat wil ik leren!'*
- 10** Vogel BRANTA en de pijler KRACHT = moedig zijn en veerkracht ontwikkelen
*Moedige en veerkrachtige mensen zijn gelukkiger.
'Niet opgeven nu!'*

— SPEL OVER GELUK —

DE GELUKSVOGELS (Leo Bormans, Lannoo)

De Geluksvogels is een spel voor kleine en grote gelukszoekers. Je kan dit zowel in de klas, het museum of thuis spelen. Kinderen en volwassenen spelen het samen. Het is een opdrachterspel waarvan iedereen gelukkiger kan worden, zowel de spelers als mensen in hun omgeving. Het doel: samen een zo groot mogelijk warm nest bouwen. Je speelt het spel zo lang en zo vaak je wilt.

— BOEKEN OVER GEVOELEN EN GELUK —

- *Geluk voor kinderen*

PRENTENBOEKEN

- *Vrolijk* - Mies van Hout (auteur) Mies van Hout (illustrator).
- *Kikker heeft de blues* - Max Velthuijs (auteur & illustrator).
- *'Kikker is Kikker', 'Kikker is bang', 'Kikker is bedroefd', 'Kikker is verliefd', 'Kikker is boos' ...* - Max Velthuijs (auteur en illustrator).
- *Hoe voelt felix zich vandaag?* - Didier Lévy (auteur) Fabrice Turrier (illustrator).
- *Meneertjes en mevrouwtjes*-reeks van Roger Hargreaves.
- *Waar denk je aan* - Laurent Moreau.
- *Tips voor de verdrietige koe* - Mirjam van Beijstervelt (tekst) en Madeleine van der Raad (illustraties) - Clavis 2015.
- *Vanaf september 2015: 20 wegen naar Geluk* - Leo Bormans - Lannoo 2015.

DICHTBUNDELS

- *Vijf draken verslagen* - Ted Van Lieshout
- *Voel je wat ik voel* - Jan Van Coillie

Nog? Zoek op

www.pluizer.be; www.voorlezen.be; www.stichtinglezen.be; www.boekenzoeker.org

AUTEURS LESMAP

Sophie Gregoir (kleuterleidster en kunsthistorica),
Isabel Lowyck en Sofie Vermeiren (Publiekswerking M - Museum Leuven)
Met dank voor inspiratie aan Leo Bormans

ILLUSTRATIES

© Sebastiaan Van Doninck & Uitgeverij Lannoo